

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до написання дипломної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародний бізнес»
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2024**

УДК 339.9(072.034)

М54

Укладачі: І. П. Отенко

Н. О. Пархоменко

О. В. Гронь

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин.
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до написання дипломної роботи М54 для здобувачів вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. П. Отенко, Н. О. Пархоменко, О. В. Гронь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. – 53 с.

Подано рекомендації до порядку організації, виконання, правил оформлення та процедури нормоконтролю й захисту дипломної роботи. Наведено орієнтовний перелік тем робіт та анотації змісту основних розділів.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня.

УДК 339.9(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2024

Вступ

Дипломна робота є складовою державної атестації, підсумковою індивідуальною письмовою роботою здобувача вищої освіти, яка дає змогу отримати комплексне уявлення про рівень засвоєння теоретичних знань і практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародний бізнес».

Дипломна робота, виконувана випускником першого (бакалаврського рівня), – це підсумкова кваліфікаційна робота, що дозволяє виявити рівень засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань, навичок науково-аналітичного опрацювання проблем із міжнародної економічної діяльності, а також результатів проходження переддипломної практики; самостійно виконане та завершене наукове дослідження, що має практичне значення у сфері міжнародних економічних відносин.

Метою виконання випускної роботи бакалавра є глибоке осмислення теми, оволодіння методами самостійного дослідження, практичне застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань щодо вдосконалення міжнародної економічної діяльності.

У ході роботи над дипломною роботою формуються такі компетентності: здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів під час комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання та розуміння предметної області, розуміння професійної діяльності; здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх у практичній діяльності.

Результати навчання та компетентності, які формуються в процесі роботи здобувача вищої освіти над дипломною роботою, наведено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH4, PH7, PH24, PH26, PH27, PH28, PH29	IK
PH5, PH19, PH21, PH23	СК16
PH12	СК15
PH25	ЗК7, ЗК8, ЗК12
PH23	ЗК3

Примітка.

IK. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Знання та розуміння предметно області та розуміння професійної діяльності.

СК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

PH4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

PH5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

PH7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

PH12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

PH19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

PH21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною, так і іноземними мовами.

PH23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

PH24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

PH25. Презентувати результати дослідження, на базі яких розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

PH26. Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням наряду діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону.

PH27. Застосовувати набуті знання для розв'язання прикладних завдань в сферах планування, аналізу, організації та контролю міжнародного бізнесу.

PH28. Аналізувати базові мікро- та макроекономічні моделі, сучасні макроекономічні підходи до аналізу економіки, принципи поведінки економічних суб'єктів в умовах глобального середовища.

PH29. Приймати та обґрунтовувати управлінські рішення щодо створення та діяльності підприємницьких структур, сприяння інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва.

Виконана робота повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати викладеним у методичних рекомендаціях вимогам; бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

Випускні роботи виконують на матеріалах реально функціонуючої компанії, організації, що є суб'єктом міжнародного бізнесу і базою переддипломної практики.

1. Порядок виконання та захисту дипломної роботи

Порядок виконання та захисту дипломної роботи відповідає «Порядку проведення атестації здобувачів вищої освіти в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця під час введення воєнного стану в Україні» (від 28.03.2022 р.).

Порядок виконання роботи передбачає певну послідовність етапів планування та організації науково-дослідної роботи, а саме: вибір теми дослідження, обґрунтування актуальності та визначення мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження; вибір методів наукового дослідження; збирання і оброблення первинної інформації; підготовку наукових публікацій.

Першочерговим етапом виконання дипломної роботи до початку переддипломної практики є вибір теми дипломної роботи. Тематику робіт розроблено за програмою «Міжнародний бізнес» кафедрою міжнародних економічних відносин. Перелік рекомендованих тем робіт наведено в додатку А.

Здобувач вищої освіти має право запропонувати власну тему з необхідним обґрунтуванням доцільності розроблення, попередньо узгодивши її із керівником. У процесі вибору теми враховують її актуальність, відповідність спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», планам кафедри, науковим і практичним інтересам дипломника.

Після узгодження з керівником теми дипломної роботи та її змісту здобувач вищої освіти пише заяву на ім'я завідувача кафедри з проханням затвердити тему, керівника дипломної роботи, компанію для проходження переддипломної практики. Приклад написання такої заяви наведено в додатку Б. Закріплення за здобувачем теми дипломної роботи оформлюють наказом ректора ХНЕУ ім. С. Кузнеця за поданням випускової кафедри. Цим самим наказом призначають керівника роботи.

«Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи» готує деканат: вписує тему дипломної роботи, номер наказу про затвердження тем, інформацію про успішність здобувача. Деканат надсилає електронні версії подання завідувачу кафедри, який відправляє їх керівникам дипломних робіт.

Керівники дипломних робіт зобов'язані консультувати здобувачів вищої освіти у ході підготовки дипломних робіт, використовуючи будь-

які засоби дистанційного зв'язку або за допомогою персональних навчальних систем.

Виконання дипломної роботи має проходити згідно з графіком, затвердженим випусковою кафедрою. Здобувач вищої освіти зобов'язаний підготувати дипломну роботу у визначені кафедрою терміни (табл. 2).

Таблиця 2

Графік виконання дипломної роботи

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту	Строк виконання етапів роботи
1	Вибір керівника дипломної роботи	до 15.11
2	Вибір бази практики та теми дипломної роботи	до 15.12
3	Розробка змісту й отримання Подання	15.01 – 01.02
4	Написання першого розділу дипломної роботи та перевірка керівником	02.02 – 20.02
5	Написання другого розділу дипломної роботи та перевірка керівником	20.02 – 15.03
6	Написання третього розділу (рекомендаційної частини) дипломної роботи та перевірка керівником	16.03 – 15.04
7	Підготовка публікації	16.04 – 20.04
8	Перевірка якості дипломної роботи в системі «Антиплагіат»	21.04 – 25.04
9	Нормо-контроль дипломної роботи	26.04 – 30.04
10	Оформлення дипломної роботи, підготовка презентації, рецензії, метаданих	01.05 – 10.05
11	Підписання дипломної роботи керівником і завідувачем кафедри	11.05 – 17.05
12	Подання дипломної роботи екзаменаційній комісії до захисту	18.05
13	Захист дипломної роботи	відповідно до графіка

Електронну версію дипломної роботи, виправлену згідно із зауваженнями керівника, здобувач вищої освіти подає на нормоконтроль, проходження якого означає відповідність оформлення дипломної роботи вимогам ДСТУ. Викладач, який здійснює нормоконтроль, у разі невідповідності роботи встановленим вимогам повертає її на доопрацювання й усунення недоліків.

Рецензію на роботу надають представники бізнесу або наукової спільноти. Рецензія має бути або сканованою (з підписом та/або печаткою) або підписаною за допомогою КЕП. Назва файлу: Рецензія_ПІБ_група.

Після проходження нормоконтролю здобувач вищої освіти подає керівникові електронну версію узгодженої роботи (із сукупністю всіх перелічених документів), а керівник подає її завідувачу кафедри.

За умови відповідності роботи встановленим вимогам, завідувач кафедри підписує її та допускає до захисту. У протилежному разі здобувача вищої освіти не допускають до захисту і подальші заходи щодо такої ситуації визначають на засіданні випускової кафедри.

Уповноважена особа від кафедри перевіряє дипломну роботу на плагіат. Робота може бути доопрацьованою здобувачем вищої освіти.

Роботу розглядають на засіданні кафедри.

Голова та члени екзаменаційної комісії повинні ознайомитися з дипломними роботами мінімум за три дні до захисту.

Захист робіт відбувається в режимі онлайн перед екзаменаційною комісією (ЕК), склад якої затверджує ректор університету. На кафедрі розробляють графік захисту, якого здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися.

Після доповіді здобувача вищої освіти голова та члени ЕК, інші особи, що присутні під час захисту, ставлять запитання, на які слід надати стислі чіткі та кваліфіковані відповіді. Наступним етапом є ознайомлення присутніх із відгуком керівника та рецензією. Здобувач вищої освіти має можливість відповісти на зауваження, зазначені в документах, і виступити із заключним словом.

Підсумкову оцінку роботи визначають на основі ступеня відповідності роботи рівню кваліфікаційних вимог за Програмою «Міжнародний бізнес» (спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»); якості та самостійності проведеного дослідження; наукової новизни, практичної значущості та достовірності отриманих результатів; відповідності оформлення встановленим вимогам; презентації результатів та їх захисту, наявності наукової публікації або участі з доповіддю на науково-практичній конференції; відгуків рецензента і наукового керівника. Рішення про результати захисту роботи ухвалюють більшістю голосів на закритому засіданні членів екзаменаційної комісії.

2. Загальне оформлення дипломної роботи та супровідних документів

Дипломна робота містить такі структурні елементи (у порядку розташування в роботі): титульний аркуш; подання; реферат (українською й англійською мовами); зміст; вступ; основну частину (три розділи); висновки; список використаних джерел; додатки. Зазначені структурні елементи є обов'язковими для роботи.

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи і джерелом бібліографічної інформації, необхідної для оброблення та пошуку документа. Він містить інформацію про належність роботи до університету, вид роботи, назву теми, керівника та здобувача (додаток В).

Подання голові ЕК щодо захисту дипломної роботи оформлюють відповідно до встановленої форми (додаток Г). У Поданні надають: інформацію про нормоконтроль (вказують ПІБ викладача, який проводив нормоконтроль); відгук керівника про роботу та публікацію (статтю, тези конференції) здобувача; номер протоколу й дату засідання кафедри щодо допуску роботи.

Реферат призначено для ознайомлення з роботою. Він має бути стислим, інформативним і містити відомості, які дозволяють ухвалити рішення про доцільність захисту роботи (додаток Д).

Реферат розміщують безпосередньо після подання, починаючи з нової сторінки; складають українською й англійською мовами. Він повинен містити відомості про обсяг роботи: кількість сторінок, кількість ілюстрацій, таблиць, додатків, кількість джерел згідно з переліком посилань; текст реферату; перелік ключових слів.

Текст реферату подають у такій послідовності: мета і завдання; об'єкт і предмет дослідження; методи дослідження та програмне забезпечення; рекомендації щодо практичного використання результатів роботи.

Реферат належить виконувати обсягом не більше ніж 500 слів. Бажано, щоб він уміщався на одній сторінці формату А4.

Ключові слова, що є визначальними для розкриття сутності роботи, розміщують після тексту реферату. Перелік містить від 5 до 15 слів, надрукованих великими літерами в називному відмінку в рядок через кому.

Зміст розташовують після реферату з нової сторінки. Він включає назви та номери початкових сторінок усіх розділів і підрозділів (додаток Е).

Рецензія має містити характеристику таких сторін (додаток Ж): актуальність теми; достовірність отриманих результатів, їхньої новизни та практичної значущості; уміння використовувати науковий інструментарій і методи наукового дослідження; ступінь обґрунтованості висновків і рекомендацій; стиль викладення та оформлення роботи; наявні недоліки та загальний рівень дослідження; висновок щодо можливості допущення дипломної роботи до захисту та її оцінювання.

Метадані дипломної роботи містять: назву дипломної роботи, прізвища авторів, ключові слова й анотацію українською й англійською мовами. Подають на електронному носії (додаток И).

3. Зміст і структура дипломної роботи

За структурою дипломна робота бакалавра є формою організації наукового матеріалу та відображає логіку дослідження, що забезпечує єдність і взаємозв'язок усіх елементів змісту.

Обов'язковими структурними елементами роботи є вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел і додатки. Кількість розділів – три. **Назви розділів і підрозділів дипломної роботи не мають збігатися з назвою роботи.**

Зміст дипломної роботи визначається її темою. Рекомендований обсяг випускної роботи бакалавра – *3,0 – 4,0 авторських аркуші* (до **60 с.**). До цього обсягу не включають список використаних джерел і додатки. Допускають відхилення в межах $\pm 5\%$.

Зміст вступу, основної частини та висновків повинні точно відповідати темі роботи та повністю її розкривати. Зміст роботи відображає вихідні положення наукового дослідження, весь процес його проходження та отримані результати. **Робота не може бути компілятивною та мати реферативний (описовий) характер. Зміст роботи характеризується обов'язковою наявністю дискусійного (полемічного) матеріалу і повинен задовольняти сучасний стан наукового знання та кваліфікаційні вимоги до підготовки бакалавра.**

3.1. Вступ

У вступі розкривають сутність і стан досліджуваної проблеми, її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, наводять обґрунтування необхідності проведення дослідження. Викладаючи вступ, треба дотримуватися такої послідовності:

- актуальність теми та необхідність її розроблення;
- аналіз публікацій за вибраною темою;
- мета й завдання дослідження;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження відповідно до визначених завдань;
- інформаційна основа роботи;
- інформація про базу переддипломної практики;
- практичне значення одержаних результатів;
- апробація результатів роботи і публікації.

Актуальність теми обґрунтовують шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вирішеннями проблеми. Розкривають відповідність теми проблемам на пряму підготовки за спеціальністю і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі економіки та розвитку науки в цілому. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями викласти головне – сутність проблеми.

Аналіз публікацій за вибраною темою. Наводять посилання на вчених (в алфавітному порядку), які займалися дослідженням цієї проблеми та зробили найбільш вагомий внесок у її розроблення.

Мета й завдання дослідження. Здобувач вищої освіти формулює мету роботи і завдання, які необхідно вирішити. Метою роботи є вирішення поставленої наукової проблеми, отримання нового знання про предмет і об'єкт. Не слід формулювати мету як «дослідження ...», «вивчення ...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Керуючись метою роботи, визначаються *завдання*, зазвичай як перерахування (проаналізувати ..., розробити ..., узагальнити ..., виявити ..., довести ..., упровадити ..., показати ..., знайти ..., визначити ..., обґрунтувати ..., установити ..., з'ясувати ..., надати рекомендації ..., установити взаємозв'язок ..., зробити прогноз ... тощо). **Формулювання завдань слід робити якомога більш ретельно, оскільки опис їхнього рішення має відобразити зміст складових частин роботи.** Це важливо також

і тому, що назви розділів і підрозділів формулюють на основі завдань роботи. У подальшому під час написання висновків доцільно будувати їх з погляду досягнення мети і виконання поставлених завдань.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та вибраний/вибране для вивчення. Об'єктом є сфера міжнародних економічних відносин. Предмет міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті відокремлюють ту його частину, що є предметом дослідження. Саме на нього спрямовано основну увагу здобувача вищої освіти, адже предмет дослідження визначає тему роботи, зазначену на титульному аркуші як її назву.

Методи дослідження. Подають перелік методів дослідження, використаних для досягнення поставленої в роботі мети. **Перераховувати їх потрібно не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджували тим чи іншим методом.** Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Інформаційна основа роботи – основні закони і нормативні акти, офіційні документи, довідкові, статистичні та бібліографічні видання, тексти, рукописи та звіти з науково-дослідної роботи, згадувані в роботі (із зазначенням у квадратних дужках номерів джерел за переліком використаної літератури).

Інформація про базу переддипломної практики. Наводять стислу інформацію про компанію (корпорацію, установу, організацію), із застосуванням даних якої виконують роботу і на прикладі якої розглядають предмет дослідження.

Практичне значення одержаних результатів. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності або масштабів використання. Коротко характеризують основні прикладні результати роботи, визначають можливу галузь їх упровадження та їхній вплив на проблему, яку при цьому вирішують.

Апробація результатів роботи і публікації. Наводять інформацію про участь дипломника в наукових і науково-практичних конференціях, на яких оприлюднено результати роботи, а також указують наявність публікацій основних результатів дослідження в наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій.

3.2. Основна частина дипломної роботи

Основна частина роботи складається з трьох логічно завершених розділів, що розподіляються на підрозділи. Кожний із підрозділів присвячують вирішенню завдань, сформульованих у вступі, і закінчують висновком, якого здобувач вищої освіти дійшов у результаті проведеного дослідження. Кожний із розділів є базою для наступного розділу. Назви розділів повинні відображати їхній основний зміст і не можуть повторювати назву роботи. Послідовність теоретичного та емпіричного розділів в основній частині роботи не є регламентованою та визначається типом і логікою дослідження.

У **першому розділі роботи** (до 15 с.) має бути викладено сучасний стан питань, що досліджують, описано та проаналізовано основні підходи до вирішення проблеми, проаналізовано рекомендовані методики, положення, інструкції з проблеми тощо. У цьому розділі обґрунтовують теоретичні положення на основі огляду літературних джерел, нових праць, опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела. За результатами аналізу літературних джерел розкривають **ступінь вивченості проблеми, досліджують стан розвитку відповідної галузі у світі та в Україні**.

У цілому перший *розділ повинен містити* теоретичне обґрунтування, сутність, значення, класифікаційні характеристики, сучасні тенденції, роль і місце досліджуваних явищ та процесів у зовнішньоекономічній діяльності підприємства (організації, установи).

Здобувач вищої освіти має обміркувати проблему, проаналізувати та узагальнити її висвітлення в літературі, показати своє ставлення до позитивних і негативних сторін питання. При цьому слід ілюструвати текст графічними матеріалами, таблицями, графіками, діаграмами тощо.

Розділ закінчують висновками, у яких необхідно узагальнити викладені положення з уточненнями (доповненнями), зробленими дипломником, акцентувати увагу на теоретичних і практичних питаннях, вирішуваних у роботі.

Другий розділ дипломної роботи (до 25 с.) має містити завдання з аналізу, оцінювання, моделювання, виявлення умов, тенденцій, характеристик, особливостей, чинників галузі, ринку, регіону, країни щодо міжнародної економічної діяльності компанії (корпорації, підприємства, установи, організації).

У процесі дослідження потрібно враховувати інституціональні обмеження, посилаючись на закони, укази, постанови, рішення, статuti, положення, накази, розпорядчі та організаційні документи тощо.

Тут наводять дані про організаційний устрій, розміри за кількістю працівників із динамікою за останні три-п'ять років, організаційно-правову форму та форму власності, галузеву приналежність, основні види діяльності, спеціалізацію, стратегічний профіль діяльності, міжнародні економічні зв'язки та хронологію їхнього розвитку, привабливість і зручність територіального розміщення та його обґрунтування.

Усі аналітичні розрахунки, моделі, матеріали таблиць, графічні ілюстрації слід супроводжуватись висновками, які дозволяють з'ясувати сутність **процесів**, що відбуваються в міжнародному бізнесі, їхні особливості та тенденції розвитку, поглиблений аналіз яких допомагає виявити невикористані резерви.

Під час написання цього розділу здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння здійснювати правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та оброблення даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз і обґрунтовує пропозиції.

У цьому розділі висвітлюють стан досліджуваної проблеми. Здобувач, використовуючи різноманітні методи аналізу, досліджує сутність, особливості, динаміку та перспективи того економічного явища, яке є об'єктом і предметом дослідження бакалаврської роботи. Результати аналізу повинні стати підґрунтям для розроблення рекомендацій щодо ефективності міжнародного бізнесу за рахунок вибраного напряму дослідження, які буде подано в третьому розділі роботи.

Другий розділ дипломної роботи закінчується висновками, які формулюють за результатами аналізу зовнішньоекономічної діяльності та їх зіставлення з теоретичними дослідженнями, проведеними в першому розділі роботи. Також на підставі виконаного дослідження (перший розділ) і аналізу сфери міжнародних економічних відносин суб'єктів міжнародного бізнесу (другий розділ) необхідно обґрунтувати подальше вдосконалення або вирішення проблеми, сформульованої у випускній роботі бакалавра.

Третій розділ дипломної роботи (до 15 с.) – **рекомендаційний** – це пропозиції щодо вдосконалення міжнародного бізнесу компанії відповідно до напряму дослідження. Пропозиції надають на основі зіставлення

того, що є в практиці роботи компанії, зі сформульованим у першому (теоретичному) розділі еталоном (макетом) вирішення проблеми, а також висновками, зробленими в другому (аналітичному) розділі щодо стану міжнародного бізнесу компанії, що є підставою для тезисного викладення конкретних пропозицій із вирішення досліджуваної проблеми.

Кожна пропозиція повинна мати обґрунтування на основі аналізу, проведеного в попередніх розділах (виявлених відхилень, проблем і недоліків), з розробленням конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку міжнародного бізнесу. Рекомендації мають базуватися на основних теоретичних положеннях, методичних підходах, методичному інструментарії, викладених у першому розділі, а також на висновках здійсненого в другому розділі аналітичного дослідження.

3.3. Висновки

Висновки та пропозиції містять перелік основних напрямів розвитку об'єкта і предмета дослідження. У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати за кожним підрозділом дипломної роботи, а також визначають їхню практичну значущість для суб'єктів міжнародного бізнесу України. Під час написання висновків рекомендовано дотримуватися послідовності проведеного в роботі дослідження та вирішених завдань, відображених у вступі роботи. У висновках також наводять визначення позитивних і негативних сторін розглянутих питань, можливість практичного використання отриманих результатів.

3.4. Список використаних джерел

До списку використаних джерел треба включати не тільки ті, що цитують або згадують у роботі, але й ті, з якими здобувач вищої освіти ознайомився в процесі її підготовки, зокрема праці зарубіжних авторів (не менше двох джерел). До списку додають публікації дипломника за темою роботи (статті, тези доповідей на конференціях). Список використаних джерел має містити не більше ніж 50 назв.

3.5. Додатки

Додатки розташовують після переліку використаних джерел із нової сторінки. Додатки містять матеріал, який:

є необхідним для повноти роботи, але його включення в основну частину роботи може змінити впорядковане і логічне уявлення про неї;

доповнює основний текст роботи та має самостійне наукове / довідкове значення;

через великий обсяг не можна послідовно розмістити в основній частині роботи.

У додатки можуть бути вміщені:

текстові документи та їхні копії, додаткові ілюстрації, графіки, рисунки або таблиці;

матеріали, що через великий обсяг, специфіку викладу або форми подання не можна внести в основну частину (наприклад, звітність, інструкції, протоколи, плани);

формули, розрахунки, використані під час розроблення економіко-математичної моделі;

копії публікацій за темою дипломної роботи.

4. Підготовка ілюстративного матеріалу до захисту

Ілюстративний матеріал до захисту дипломної роботи готують у вигляді презентації за допомогою редакторів PowerPoint або Microsoft Word у загальній кількості 7 – 10 плакатів.

Вимоги до презентації: титульний аркуш, який має містити тему роботи, прізвище здобувача вищої освіти, прізвище керівника (додаток К); другий аркуш – опис мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження; ілюстрації повинні, по-перше, відображати основні результати, досягнуті в роботі, по-друге, бути погоджені з матеріалом, що викладають (додаток Л).

Назва файлу: Презентація_ПІБ_група.

5. Захист дипломної роботи

Захист робіт проводять на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

Оцінювання рівня якості підготовки здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання.

Об'єктом оцінювання якості підготовки є сукупність знань, набутих умінь і навичок, сформованої системи професійних компетентностей, відтворених у процесі виконання і захисту дипломної роботи.

Оцінювання рівня якості підготовки здійснюється членами екзаменаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходу з урахуванням набутої системи типових універсальних (базових) і спеціальних професійних компетентностей, які відображають результати навчання (компетентності) за складовими, визначеними в стандарті.

У процесі підготовки до захисту дипломної роботи здобувач вищої освіти повинен скласти доповідь і погодити її з керівником роботи.

Час захисту не повинен перевищувати 10 – 15 хв. Для доповіді дипломнику надають до **3 хв.**

Доповідь зазвичай містить стисло узагальнену інформацію, що викладена в дипломній роботі. Протягом доповіді здобувач вищої освіти має посилатися на ілюстративну частину своєї роботи для більш повного розкриття змісту проведеного дослідження та подання отриманих результатів.

Доповідь має містити: повну назву теми дипломної роботи й обґрунтування її актуальності; мету і завдання; результати проведених аналітичних досліджень; виявлені напрями і можливості оптимізації предмета дослідження на прикладі бази переддипломної практики.

ЕК оцінює роботу за 100-бальною системою згідно з рекомендаціями щодо формування бально-рейтингової оцінки виконання дипломних робіт. Орієнтовні критерії оцінювання якості дипломних робіт наведено в додатку М.

ЕК ухвалює рішення про присвоєння здобувачу вищої освіти кваліфікації бакалавра за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини», після чого відбувається оголошення результатів захисту.

Для здобувача вищої освіти, який не подав до захисту або не захистив дипломну роботу з поважної причини, у терміни, установлені для роботи ЕК, може бути призначено спеціальне засідання комісії протягом того періоду, на який затверджено персональний склад ЕК.

6. Правила оформлення дипломної роботи

6.1. Загальні вимоги

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Під час комп'ютерного набору тексту слід використовувати шрифт Times New Roman, кегль 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,5. Під час оформлення таблиць і рисунків можливе використання розміру шрифту 12. Міжрядковий інтервал у таблиці може бути 1,3.

Текст дипломної роботи набирають з обов'язковим дотриманням таких розмірів поля сторінки: верхнє і нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, ліве – не менше 25 мм.

У процесі виконання робіт необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності і чіткості зображення по всій роботі. Усі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково чорними та чіткими.

Окремі слова, формули, знаки, що вписують у текст, мають бути чорного кольору. Щільність вписаного тексту повинна бути максимально наближеною до щільності основного тексту.

Усю роботу подають одним файлом. Назва файлу: Диплом_ПІБ_група.

6.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, ілюстрацій, таблиць, формул подають арабськими цифрами.

Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті на відстані 10 мм від **верхнього та правого країв** аркуша без крапки в кінці.

Нумерувати сторінки починають **із другої сторінки вступу**, урахувавши попередні сторінки: титульний аркуш, завдання, зміст.

6.3. Заголовки

Текст основної частини дипломної роботи поділяють на розділи та підрозділи. Кожний розділ починається номером і назвою. Заголовки структурних частин роботи **ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** друкують великими літерами **симетрично до тексту**. Кожну структурну частину дипломної роботи (вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки) треба **починати з нової сторінки**.

Заголовки розділів і підрозділів слід починати з абзацного відступу, не підкреслюючи, без крапки наприкінці. Заголовки розділів друкують великими літерами, підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовком розділу і заголовком підрозділу роблять 10 мм, відстань між заголовком підрозділу і текстом має бути приблизно 10 мм. Після заголовка підрозділу на сторінці (у кінці сторінки) повинно бути не менше трьох-чотирьох рядків тексту.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу. Між ними ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка. Наприкінці заголовку підрозділу крапку не ставлять. Наприклад:

2.2. Характеристика досліджуваного підприємства

Назву наступного підрозділу та початок його тексту розташовують на тій самій сторінці, що й попередній підрозділ.

6.4. Переліки

У разі необхідності в тексті наводять переліки. Перед переліком ставлять двокрапку. Для першої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою. Наприкінці ставлять крапку з комою

або двокрапку, якщо є подальша деталізація. Кожну позицію подальшого переліку варто позначати малою літерою українського алфавіту з дужкою або подавати її, не нумеруючи, з абзацного відступу без геометричних прикрас (другий рівень деталізації). Наприкінці ставлять крапку з комою. Після останнього пункту переліку ставлять крапку. Переліки пишуть малими літерами з абзацного відступу.

6.5. Ілюстрації

Ілюстрації (рисунки, графіки, схеми) потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому їх згадують уперше, або на наступній сторінці. **На всі ілюстрації дають посилання в роботі**, наприклад: «Тенденції розвитку наведено на рис. 1.3». Якщо ілюстрації створено не автором роботи, необхідно давати посилання на джерело, з якого їх запозичено. Назви схем, рисунків, графіків розташовують під ілюстрацією з абзацного відступу, вирівнювання по ширині тексту. Ілюстрації нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, що наведені у додатках. Номер ілюстрації **складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації**, розділених крапкою, наприклад: Рис. 2.1. (перший рисунок другого розділу). Відстань від тексту до ілюстрації та від ілюстрації до тексту – один рядок, якщо ілюстрація вбудовується в структуру тексту, тобто розташована не на окремій сторінці.

6.6. Таблиці

Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, у якому її згадують уперше, або на наступній сторінці, якщо таблиця доволі велика для вбудовування в структуру тексту на тій самій сторінці. На всі таблиці дають посилання в тексті перед таблицею, наприклад: «Результати аналізу наведено в табл. 1.2».

Таблиці нумерують арабськими цифрами послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого

розділу). Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Заголовки граф мають починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких.

Під час перенесення частини таблиці на інший аркуш (сторінку) вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2», «Закінчення табл. 1.2». Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Відстань між попереднім та наступним текстом і таблицею повинна дорівнювати одному рядку (не більше 10 мм).

6.7. Формули та рівняння

Формули і рівняння розташовують у центрі рядка безпосередньо після тексту, у якому їх згадують.

Вище та нижче кожної формули або рівняння залишають не менше одного вільного рядка.

Формули (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.2) – друга формула третього розділу. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій їх подано у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта подають із нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Перенесення формули або рівняння на наступний рядок допускають тільки на знаках виконуваних операцій, причому знак операції на початку наступного рядка повторюють. Під час перенесення формули або рівняння на знаку операції множення застосовують знак «×». Якщо в роботі тільки одна формула або рівняння, їх нумерують порядковою нумерацією в межах розділу. Формули, що впливають одна з одної і не розділені текстом, відокремлюють комою.

Відстань від тексту до формули і від формули або/і розшифрування формули до тексту – один рядок (приблизно 10 мм).

6.8. Посилання

Під час написання дипломної роботи здобувач вищої освіти повинен давати посилання на джерела та матеріали, наведені в роботі. Посилання дають змогу перевірити достовірність відомостей.

Посилання в тексті дипломної роботи на джерела слід позначати порядковим номером за списком літератури, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1 – 7] ...» або «... у роботі [5, с. 87] ...».

Під час посилань на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння або додатки наводять їхні номери. Наприклад:

«у розділі 2 ...», «відповідно до підрозділу 2.3 ...»;

«на рис. 1.5 ...»;

«у табл. 3.2.», «згідно з табл. 3.2 ...» або «на підставі даних табл. 3.2 ...»;

«за формулою (3.5).», «у рівняннях (1.9) – (1.12) ...»;

«у додатку Б ...» або «... (додаток Б)».

6.9. Список використаних джерел

У список включають усі літературні джерела, на які були посилання в тексті дипломної роботи.

Відомості щодо літературних джерел, включених до списку, слід наводити згідно з вимогами державного стандарту ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.

Нумерують літературні джерела арабськими цифрами з крапкою згідно з їхнім порядковим номером у переліку.

Список використаних джерел формує здобувач вищої освіти за його вибором одним із таких способів:

у порядку появи посилань у тексті;

в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;

у хронологічному порядку.

Серед літературних джерел, які аналізують у процесі написання дипломної роботи, доцільно досліджувати **не менше трьох публікацій викладачів університету та випускової кафедри.**

Рекомендована загальна кількість позицій у списку літератури – близько 50. Приклад оформлення списку наведено в додатку Н.

6.10. Додатки

Додатки оформлюють як продовження роботи у вигляді окремої частини та розміщують у порядку появи посилань на них у тексті.

Додатки повинні мати титульний аркуш, на якому по центру великими літерами друкують слово ДОДАТКИ. Кожний додаток починається з нової сторінки. Додаток має заголовок, надрукований зверху симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток» і велику літеру, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б» і т. д.

Додатки повинні мати спільну з рештою дипломної роботи наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків можна поділяти на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; Б.2.1 – підрозділ 2.1 додатка Б; В.4.1.1 – пункт 4.1.1 додатка В; К. 1.2.3.4 – підпункт 1.2.3.4 додатка К.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є в тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад: рис. А.2 – другий рисунок додатка А; Таблиця А.1 – перша таблиця додатка А; формула (Б.1) – перша формула додатка Б.

У посиланнях у тексті додатка на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння рекомендовано писати: «... на рис. А.1 ...», «... на рис. В.1 ...», «... в таблиці Г.3 ...», або «... в табл. А.3»; «... за формулою (В.1) ...», «... у рівнянні Д.2 ...».

Якщо в дипломній роботі як додаток використовують документ, що має самостійне значення й оформлюється згідно з вимогами до документів цього виду, то його копію вміщують у роботі без змін в оригіналі. Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово «ДОДАТОК__» і його назву (за наявності), праворуч у верхньому

куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок магістерської дипломної роботи (не займаючи власної нумерації сторінок документа).

7. Запобігання плагіату

Дипломна робота підлягає перевірці на наявність ознак академічного плагіату за допомогою визначеного Університетом програмного продукту.

У кваліфікаційній роботі не повинно бути будь-яких різновидів плагіату, зокрема:

привласнення авторства – оголошення себе автором чужого оригінального наукового твору; видання під своїм ім'ям наукового твору, написаного з іншими особами, без зазначення їхніх імен;

копіювання чужих матеріалів у свою наукову роботу без внесення в запозичене жодних змін і без належного оформлення цитування;

поєднання власних і запозичених аргументів без належного цитування;

приховане некоректне запозичення – включення у свою наукову роботу чужих матеріалів із внесенням незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;

самоплагіат – багаторазова публікація одних і тих самих наукових результатів, отриманих автором самотійно;

парафрази – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту на основі заміни слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій під час використання будь-якої авторської наукової праці, збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі «Інтернет»;

компіляція – створення значного масиву тексту шляхом копіювання чужих матеріалів із різних джерел без самотійного поглибленого дослідження проблеми, без внесення в них правок, посилань на авторів і «маскування» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

Перевірку кваліфікаційної роботи на ознаки академічного плагіату здійснює методичний відділ і оформлює її результати за допомогою програмного продукту у формі звіту.

У разі виявлення програмним продуктом у роботі більше 40 % запозиченої інформації без належного оформлення посилань роботу за рішенням кафедри може бути відхилено без права подальшого розгляду.

Рекомендована література

Основна

1. Каламбет С. В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / С. В. Каламбет, С. І. Іванов, Ю. В. Півняк. – Дніпропетровськ : Вид. Маковецький, 2015. – 191 с.

2. Ладанюк А. П. Методологія наукових досліджень / А. П. Ладанюк, Л. О. Власенко, В. Д. Кишенько. – Київ : Ліра-К, 2018. – 352 с.

3. Медвідь В. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) / В. Медвідь, Ю. Данько, І. Коблянська. – Суми : СНАУ, 2020. – 220 с.

4. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. – 607 с.

Додаткова

5. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 368 с.

6. Євтушенко М. Методологія та організація наукових досліджень / М. Євтушенко, М. Хижняк. – Київ : Центр навч. літ. , 2019. – 350 с.

Інформаційні ресурси

7. Офіційний сайт Департаменту статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

8. Сервіс автоматичного оформлення бібліографічних посилань Grafiati. – Режим доступу : <https://www.grafiati.com/uk/>.

Додатки

Додаток А

Рекомендована тематика дипломних робіт

1. Інформаційна підтримка суб'єктів міжнародного бізнесу торгово-промисловою палатою.
2. Інституційні механізми залучення іноземних інвестицій в Україну.
3. Стратегічне позиціонування підприємства в міжнародному бізнес-середовищі.
4. Організаційне забезпечення зовнішньоторговельної діяльності малих підприємств.
5. Формування стратегії виходу сільськогосподарського (машинобудівного, металургійного) підприємства на зовнішні ринки.
6. Управління логістичною діяльністю підприємства в міжнародному бізнес-середовищі.
7. Формування бізнес-комунікацій у системі міжнародного підприємництва.
8. Позиціонування підприємства на міжнародному ринку.
9. Формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічних операцій консалтингової компанії.
10. Розробка експортної стратегії промислового підприємства.
11. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств галузі машинобудування.
12. Інформаційне забезпечення міжнародної маркетингової діяльності консалтингової компанії.
13. Забезпечення міжнародної конкурентоспроможності ІТ-компанії.
14. Мінімізація ризиків розвитку міжнародної компанії на ... ринку.
15. Формування товарної стратегії підприємства в міжнародному бізнес-середовищі.
16. Розроблення стратегії зовнішньоекономічної діяльності компанії.
17. Розроблення та реалізація стратегії міжнародного маркетингу комерційного підприємства.
18. Управління конкурентоспроможністю підприємства на міжнародних ринках.

19. Формування безпекоорієнтованого розвитку експортної діяльності торговельного підприємства.
20. Розвиток консалтингової діяльності на міжнародних ринках.
21. Розвиток міжнародних перевезень залізничним транспортом.
22. Формування стратегії просування промислової продукції на зовнішні ринки.
23. Формування міжнародної маркетингової стратегії у сфері послуг.
24. Формування корпоративної культури розвитку міжнародної компанії.
25. Розроблення HR-стратегії підприємства, що здійснює міжнародну діяльність.
26. Аналіз і оцінка впливу зовнішньої трудової міграції на економічне зростання України.
27. Формування міжнародного іміджу Харкова.
28. Діагностика експортного потенціалу компанії.
29. Інноваційний розвиток компанії на міжнародному ринку.
30. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньоторговельної діяльності компанії.
31. Забезпечення міжнародної конкурентоспроможності виробничого підприємства.
32. Формування системи міжнародних маркетингових комунікацій компанії.
33. Формування корпоративної культури виробничої компанії на міжнародному ринку.
34. Диджиталізація менеджменту міжнародного бізнесу компанії.
35. Формування маркетингового потенціалу підприємства на міжнародних ринках.
36. Формування бренд-стратегії на міжнародних ринках.
37. Організаційне забезпечення експортно-імпортних операцій підприємства.
38. Удосконалення організації зовнішньоекономічної діяльності компанії у сфері високих технологій.
39. Розвиток інфраструктурних проєктів м. Харкова за підтримки міжнародних агентств.

40. Реалізація інвестиційних проєктів м. Харкова в рамках міжнародної співпраці.
41. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємства на засадах корпоративної соціальної відповідальності.
42. Формування конкурентного потенціалу міжнародної компанії на ринку.
43. Методичне забезпечення оцінки ризиків міжнародної компанії.
44. Формування потенціалу конкурентоспроможності підприємницької діяльності в умовах міжнародного середовища.
45. Маркетингові інструменти забезпечення стійкої позиції підприємства на зовнішніх ринках.
46. Формування збутової політики торговельного підприємства на міжнародному ринку.
47. Оцінювання ризиків міжнародних транспортних перевезень.
48. Організація торгівлі ІТ-послугами в системі міжнародного бізнесу.
49. Організація імпортової діяльності торговельних компаній України.
50. Формування стратегії розвитку інтернет-маркетингу в міжнародному бізнесі.
51. Фінансове забезпечення міжнародної конкурентоспроможності компанії.
52. Аналітичне забезпечення розвитку імпортової діяльності компанії.
53. Вибір інструментів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
54. Диджиталізація бізнес-процесів розвитку компанії в міжнародному середовищі.
55. Формування іміджу підприємства на зовнішньому ринку.
56. Інструменти забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
57. Інформаційна підтримка зовнішньоекономічної діяльності (регіону, організації).
58. Організація франчайзингових компаній закордонних фірм.
59. Розвиток міжнародного бізнесу в економіці ЄС (галузеві, організаційні та регуляторні аспекти).
60. Розвиток міжнародного бізнесу в економіці КНР (галузеві, організаційні та регуляторні аспекти).

61. Розвиток міжнародного бізнесу в економіці США (галузеві, організаційні та регуляторні аспекти).
62. Формування ресурсного потенціалу розвитку міжнародного бізнесу (на конкретному прикладі).
63. Регуляторний вплив міжнародних організацій на розвиток бізнесу.
64. Формування міжнародної міграційної політики держави.
65. Компаративний аналіз національних фінансових систем країн.
66. Реалізація національних економічних інтересів України в міжнародному економічному співробітництві.
67. Розвиток двосторонніх міжнародних економічних зв'язків України.
68. Трансформація міжнародного бізнесу в кризових умовах.
69. Трансформація міжнародного бізнесу в умовах цифрової економіки.
70. Забезпечення соціальної відповідальності в системі міжнародного бізнесу.
71. Тема, запропонована здобувачем вищої освіти (або відредагована з переліку запропонованих), за погодженням із науковим керівником.

Зразок заяви на затвердження теми дипломної роботи

Завідувачу кафедри
міжнародних економічних відносин
професору Отенко І. П.
студента(-ки) 4-го курсу
групи _____
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
(ПІБ повністю)

Заява

Прошу затвердити тему дипломної роботи освітнього рівня «бакалавр»:
«_____».

Керівником дипломної роботи прошу призначити канд. екон. наук,
доцента _____.

Дата

Підпис студента

Узгоджено:

Керівник роботи

підпис

канд. екон. наук, доцент
_____

Завідувач кафедри

підпис

д-р екон. наук, професор Отенко І. П.

До заяви додаються:

1. Розгорнутий зміст (за підписом виконавця та керівника дипломної роботи).
2. Графік виконання та захисту дипломної роботи (за підписом виконавця).

Приклад титульного аркуша дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	Міжнародні економічні відносини
Освітня програма	Міжнародний бізнес
Група	6.01.292.010.20.1,2

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему «ТЕМА»

Виконав(-ла): студент(-ка) Ірина ПЕТРЕНКО

Керівник: канд. екон. наук, доцент Володимир УШКАЛЬОВ

Рецензент: генеральний директор
ПрАТ «Назва»
Сергій ТКАЧЕНКО

Зразок подання голові екзаменаційної комісії

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Направляється студент(-ка) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ПРІЗВИЩЕ Ім'я до захисту дипломної роботи за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародний бізнес» на тему «Тема».

Тема та керівник дипломної роботи затверджено наказом ректора № ____ від «____» лютого 2023 року.

Декан факультету _____ Володимир Чернишов _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Довідка про успішність

ПРІЗВИЩЕ Ім'я за період навчання на факультеті міжнародних відносин і журналістики з 20__ р. до 20__ р. повністю виконав(-ла) навчальний план за освітньою програмою з таким розподілом оцінок за національною шкалою: відмінно __ %, добре __ %, задовільно __ %.

Фахівець деканату _____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтроль _____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Висновок керівника дипломної роботи

Студент(-ка) ПРІЗВИЩЕ Ім'я виконав(-ла) дипломну роботу в повному обсязі та у визначені терміни. Зміст роботи в цілому відповідає вибраній темі, розроблені заходи обґрунтовано. Стиль і мова викладення дипломної роботи відповідають вимогам, що ставляться до робіт такого рівня. Роботу виконано з використанням інформаційних технологій. Робота має практичну та теоретичну значущість. Аналітичні розрахунки виконано на високому професійному рівні. Дипломну роботу рекомендовано до захисту в ЕК.

Керівник роботи _____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ
(підпис) «____» _____ 20__ року

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломну роботу розглянуто на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин, протокол № __ від _____. Студент(-ка) ПРІЗВИЩЕ Ім'я допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
д-р екон. наук, професор _____ Ірина ОТЕНКО
(підпис) «____» _____ 20__ року

**Приклад реферату до дипломної роботи на тему:
«Реалізація інноваційного потенціалу підприємства
в міжнародному високотехнологічному бізнесі»**

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить 62 с., 14 таблиць, два рисунки, список використаної літератури з 53 назв, один додаток.

Метою роботи є визначення теоретичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо реалізації інноваційного потенціалу підприємства в міжнародному високотехнологічному бізнесі.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі завдання: уточнити понятійний апарат розвитку міжнародного високотехнологічного бізнесу; висвітлити концептуальні положення розвитку міжнародного високотехнологічного бізнесу; охарактеризувати умови розвитку міжнародного високотехнологічного бізнесу; провести аналіз реалізації інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств; розробити методичний підхід до реалізації інноваційного потенціалу підприємства в міжнародному високотехнологічному бізнесі.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку міжнародного високотехнологічного бізнесу.

Предметом дослідження є теоретичні положення та методичне забезпечення реалізації інноваційного потенціалу підприємства в міжнародному високотехнологічному бізнесі.

Для досягнення поставленої мети і завдань у роботі використано такі методи й прийоми наукового мислення: індуктивний, дедуктивний, аналізу і синтезу – для уточнення понятійного апарату розвитку міжнародного високотехнологічного бізнесу, узагальнення концептуальних положень розвитку міжнародного високотехнологічного бізнесу; методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння – для аналізу умов розвитку міжнародного високотехнологічного бізнесу; прийоми та способи економіко-статистичного аналізу – для оцінювання інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств у високотехнологічному міжнародному бізнесі.

Актуальність теми роботи полягає в тому, що сучасні міжнародні економічні відносини визначаються динамічними процесами глобалізації та технологічного розвитку, що зумовлює необхідність розроблення та використання нових технологій ведення бізнесу вітчизняними підприємствами для їх гармонійної інтеграції у світовий економічний простір.

Ключові слова: ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УКЛАД, РОЗВИТОК, МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС, ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ.

**Приклад змісту дипломної роботи на тему
«Диджиталізація міжнародного бізнесу компанії»**

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ КОМПАНІЇ

1.1. Понятійний апарат диджиталізації бізнесу компанії

1.2. Загальна оцінка масштабів цифровізації

1.3. Концепція цифрової трансформації бізнесу

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС КОМПАНІЇ

2.1. Основні тенденції розвитку цифрової економіки

2.2. Рівень цифровізації економіки України

2.3. Аналіз можливостей і загроз диджиталізації міжнародного бізнесу компанії «СПЕЦВУЗАВТОМАТИКА»

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ КОМПАНІЇ «СПЕЦВУЗАВТОМАТИКА»

3.1. Положення та принципи диджиталізації менеджменту міжнародного бізнесу компанії «СПЕЦВУЗАВТОМАТИКА»

3.2. Формування інформаційно-аналітичного інструментарію менеджменту міжнародного бізнесу компанії

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Зразок рецензії

РЕЦЕНЗІЯ на дипломну роботу

студента(-ки) ХНЕУ ім. С. Кузнеця _____
(прізвище, ініціали)

_____
(назва теми)

1. Актуальність теми

2. Новизна

3. Якість проведеного аналізу проблеми

4. Практична цінність висновків і рекомендацій

5. Наявність недоліків

6. Загальний висновок і оцінка дипломної роботи

Рецензент _____
(посада) (підпис) (ініціали, прізвище)

_____
(місце роботи)

Печатка

«____» _____
(дата)

Приклад оформлення метаданих

Анотація

«Торгівля авторським правом та інтелектуальною власністю як об'єкт міжнародного бізнесу»

Кононенко Денис Костянтинович

Ключові слова: авторське право, інтелектуальна власність, торгівля, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародний бізнес, міжнародне право, Всесвітня організація інтелектуальної власності, видавництво, книги, макети, загальноекономічний аналіз.

У роботі розглянуто мету й особливості торгівлі авторським правом та інтелектуальною власністю, комерціалізацію та захист авторського права в Україні, у міжнародному праві. Особливості досліджено на базі аналізування роботи авторського права у видавничій діяльності, з подальшим загальноекономічним аналізом торгівлі макетами книжок, як об'єктом зовнішньоекономічної діяльності.

Annotation

«Trade in copyright and intellectual property as an object of international business»

Kononenko Denys Kostiantynovych

Keywords: copyright, intellectual property, trade, foreign economic activity, international business, international law, World Intellectual Property Organization, publishing house, books, stationery, general economic analysis.

The purpose and features of trade in copyright and intellectual property, commercialization and protection of copyright in Ukraine, in international law. Peculiarities were studied on the basis of the analysis of the work of copyright in publishing, with the subsequent general economic analysis of the trade in book layouts as an object of foreign economic activity.

Зразок оформлення титульного аркуша ілюстративного матеріалу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Факультет міжнародних відносин і журналістики
Кафедра міжнародних економічних відносин

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ
на тему**

«_____»

Керівник роботи

канд. екон. наук, доцент

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Виконавець

студент(-ка) 4-го курсу

групи _____

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

факультету міжнародних відносин і журналістики

_____
(прізвище та ініціали)

Зразок оформлення ілюстративного матеріалу

Плакат 1

Анотація

Тема	Формування товарної стратегії підприємства виноробної галузі в міжнародному бізнес-середовищі
Об'єкт дослідження	Об'єктом дослідження є ...
Предмет дослідження	Предметом дослідження є ...
Мета дослідження	Метою дослідження є ...
База дослідження	Назва об'єкта дослідження
Завдання дослідження	1)
Рекомендації	1)
Практична значущість	

**Класифікація українських підприємств винної промисловості
за стадіями ЖЦТ**

Стадія ЖЦТ	Підприємства	Характеристика стадії	Стратегія
Зростання	ПрАТ «Одеський завод шампанських вин», ПрАТ «Артвайнері», ПрАТ «Виноградар», ПАТ «Князя Трубецького», ПрАТ «Харчовик», («Знаки питання»)	Бізнес поки не має стійкої конкурентної позиції, проте швидко зростає і має перспективу. Таким підприємствам необхідні великі вкладення для перетворення «знаків питання» на «зірок»	Збільшення частки ринку. Збирання врожаю в разі відсутності перспектив. Деінвестування та ліквідація нежиттєздатного підприємства
	ПрАТ «Ізмаїльський виноробний завод», ПрАТ «Одесавинпром», ПрАТ «Одеський коньячний завод» («Дійні корови»)	Висококонкурентний бізнес на ринках, що швидко зростають. Їхні товари – лідери на ринку, і цю позицію необхідно підтримувати	Збільшення частки ринку та оптимізація підприємств
Зрілість	ТОВ «Шабо», ПрАТ «Коблево», ПрАТ «Болградський виноробний завод» («Зірки»)	Висококонкурентний бізнес на зрілих, але схильних до застою ринках. Перспективи зростання невеликі, проте прибуток таких підприємств набагато більший, ніж необхідно для підтримання частки ринку	Збереження частки ринку. Збирання врожаю, якщо підприємство не має майбутнього. Одержання максимально можливої вигоди
Скорочення	ТОВ «Таїрове», ПрАТ «Діоніс», ТОВ «Виноробний завод Янтарний», ТОВ «Дунайський» («Собаки»)	Підприємства, що вже не є конкурентними, на зрілих і застійних ринках. У таких випадках є сенс у ліквідації	Збирання врожаю та ліквідація підприємства

Аналіз показників рентабельності АТ «Свіштов Вайнері» у 2019 – 2020 рр.

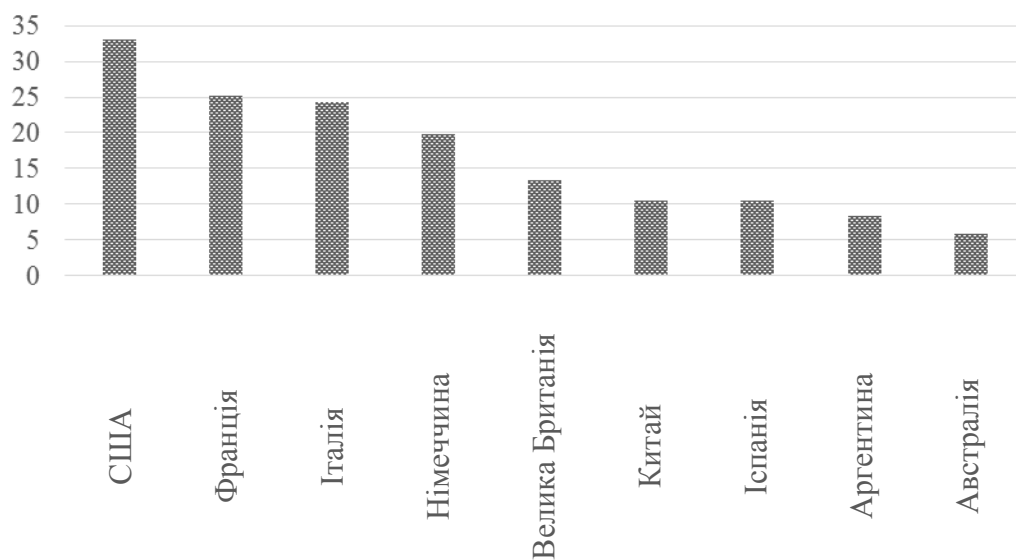
Показники	2019	2020	Темп росту	Відносне відхилення
Рентабельність продажів				
1. Коефіцієнт рентабельності продажів	0,43	0,36	-0,07	-16,28
2. Фінансовий результат, тис. лев.	1 008	924	-84	-8,33
3. Нетто об'єм продажів	2 348	2 586	238	10,14
Рентабельність активів				
1. Коефіцієнт капіталізації активів	0,04	0,04	0,00	19,43
2. Фінансовий результат, тис. лев.	1 008	924	-84	-8,33
3. Сума активів, тис. лев.	22 912	26 066	3 154	13,77
Рентабельність пасивів				
1. Коефіцієнт рентабельності пасивів	0,04	0,03	-0,01	-20,74
2. Фінансовий результат, тис. лев.	1 008	924	-84	-8,33
3. Довгострокові зобов'язання, тис. лев.	26 572	30 731	4 159	15,65

Аналіз показників збуту АТ «Свіштов Вайнері» у 2019 – 2020 рр.

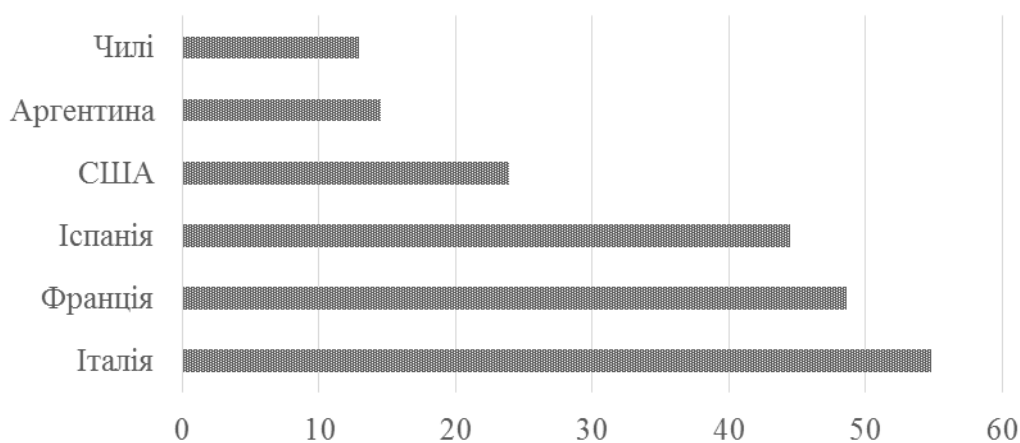
Операційний дохід	2019		2020		Зміни	
	тис. лев.	частка, %	тис. лев.	частка, %	тис. лев.	%
Доходи від реалізації продукції	2,310	77,5	2,550	77,3	240	10,4
Доходи від реалізації послуг	38	1,3	36	1,1	-2	-5,3
Інші доходи	184	6,2	644	19,5	460	250,0
Збільшення виробничих запасів і незавершене виробництво	450	15,1	70	2,1	-380	-84,4
Усього	2,982	100	3,300	100	318	10,7

Країни-лідери за споживанням вина на 2021 р., млн гкл

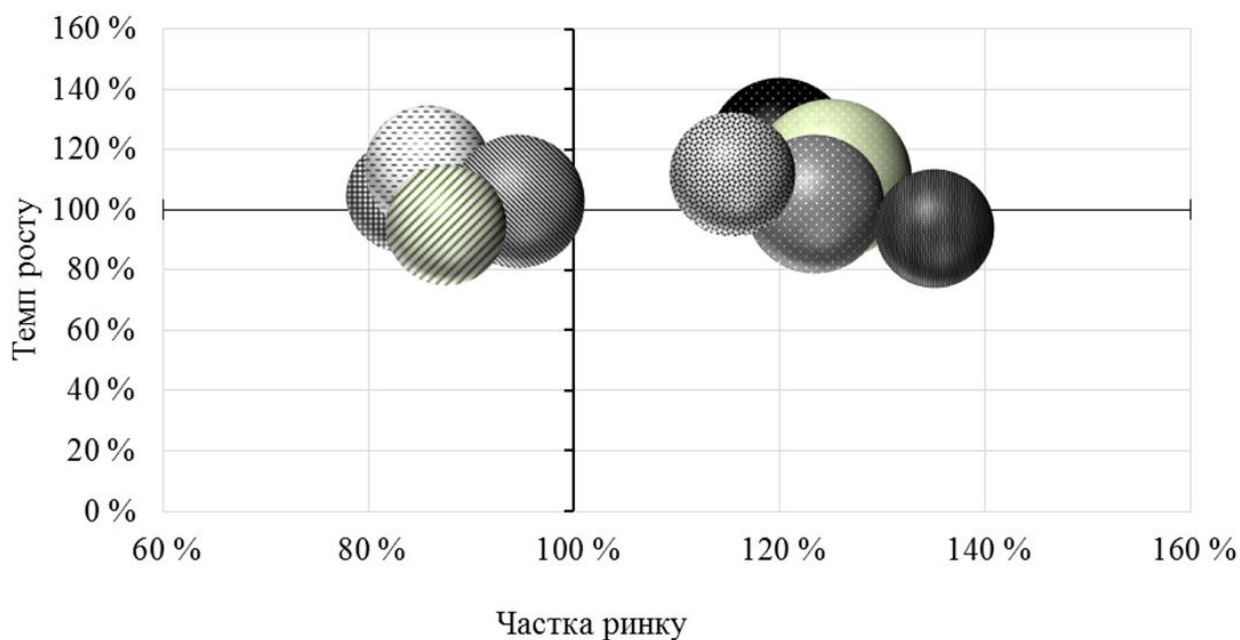
Країни-лідери виробництва вина у світі на 2018 р., мгл

Кластерний аналіз асортименту АТ «Свіштов Вайнері»

Серія	Найменування	Категорія	Ціна, лв
Aueros	– Aureos Merlot – Aureos Cabernet Sauvignon – Aureos Cabernet Franc – Aureos Sauvignon Blanc – Aureos Chardonnay – Aureos Traminer – Aureos Rose Cabernet Sauvignon & Cabernet Franc	– червоне – червоне – червоне – біле – біле – біле – рожеве	9,30
Chateau Svishtov	– Château Svishtov Merlot – Château Svishtov Cabernet Sauvignon – Château Svishtov Rosé Cabernet Franc – Château Svishtov Chardonnay – Château Svishtov Traminer – Château Svishtov Sauvignon Blanc	– червоне – червоне – рожеве – біле – біле – біле	9,30
Стихія	– Стихія Grüner Veltliner & Sauvignon Blanc – Стихія Pinot Noir & Gamza – Стихія Rosé Gamza	– біле – червоне – рожеве	19,90
Legio. Export	– Legio I Export Sauvignon Blanc – Legio I Export Rosé Merlot & Cabernet Sauvignon – Legio I Export Merlot – Legio I Export Cabernet Sauvignon	– біле – рожеве – червоне – червоне	11,80
Imperium Limited Selection	– Imperium Limited Selection Chardonnay & Sauvignon Blanc – Imperium Limited Selection Cabernet Sauvignon, Merlot & Cabernet Franc	– біле – червоне	30,00
Gorchivka	– Gorchivka Cabernet Sauvignon – Gorchivka Merlot	– червоне – червоне	17,50
Спиртні напої	– Legio I Fine Old Brandy Limited Edition – Ракіята – Ракія свіштовська лозниця	– бренді – коньяк – ракія	48,00 48,00 15,00

Портфельний аналіз АТ «Свіштов Вайнері» за методом БКГ

- Aueros
- ⊕ Стихія
- Imperium Limited Selection
- ⊗ Legio I brandy
- ⊖ Ракія
- Chateau Svishtov
- ⊖ Legio. Export
- Gorchivka
- ⊖ Ракія

**Рекомендації за результатами портфельного аналізу
для АТ «Свіштов Вайнері»**

Група	Найменування/серії товарів	Рекомендації
«Зірки»	Вина «Aueros», «Chateau Svishtov», бренді «Legio I fine old brandy limited edition»	Цю групу товарів необхідно розвивати. За умови вкладання коштів вони мають потенціал принести компанії значний прибуток. Вина цієї групи належать до середньої цінової категорії, їх можна просувати на ринок за рахунок розширення мережі дистриб'юторів. Бренді з цієї групи належить преміум сегменту, тому з цим товаром можна працювати інакше, вкладати кошти у створення бренду, маркетинг, розроблення нової упаковки
«Дійні корови»	Вина «Imperium Limited Selection» та «Gorchivka»	Ця група товарів приносить значний дохід і не потребує вкладень. Кошти від реалізації цих продуктів зазвичай направляють на розвиток попередньої групи. Вина з цієї групи належать до більш дорогих. Якби була необхідність у підтримці цих товарів, тут роботу так само слід було б спрямувати на побудову маркетингу, брендингу, розвиток онлайн-продажу і розширення дистриб'юторської мережі
«Знаки питання»	Вина «Legio. Export» та «Стихія», і «Ракіята»	Товари цієї групи є перспективними. У разі якщо компанія має кошти на їх просування та підтримку, варто працювати над збільшенням частки ринку. У випадку із серією вин «Стихія», яка належить до дорогих вин, та з коньяком «Ракіята», який можна віднести до преміум-сегмента, варто вкладати кошти в маркетинг, адже це може принести прибуток. Вина «Legio. Export» належать до середньої цінової категорії, тому витратити великі кошти на маркетинг не є доцільним. У цьому випадку слід розширювати мережу магазинів, де представлено товар, і працювати над обізнаністю споживачів
«Собаки»	«Ракія свіштовська лозниця»	Якщо ринок зростає повільно і товар має невелику частку ринку, доцільним буде вкладати кошти в більш перспективні товари та призупинити виробництво цього продукту

Критерії оцінки якості дипломних робіт

Критерії	Предмет експертного оцінювання	Максимальна кількість балів
Актуальність і новизна теми дослідження	Новизна постановки проблеми	2
	Наявність замовлень від підприємства	2
	Уміння правильно поставити проблему та обґрунтувати її значущість для вибраного об'єкта дослідження	4
	Постановка завдань дослідження	2
	Відповідність теми проблемам напряму підготовки за спеціальністю. Відповідність плану (змісту) роботи її темі	2
Разом за критерієм		12
Ступінь науковості	Широта вивчення результатів попередніх досліджень проблеми; повнота охоплення нормативних актів, методик наукових поглядів	5
	Оригінальність теоретичного дослідження	7
	Наявність елементів наукової новизни та ступінь їх розроблення. Наукова дискусія з формування власної думки	15
	Логічність побудови роботи та обґрунтованість сформульованих теоретичних висновків	3
Разом за критерієм		30
Інформаційно-методичне та програмне забезпечення	Використання відповідних тем і дослідження джерел отримання необхідної інформації та її оброблення	3
	Використання інформації про діяльність підприємств-конкурентів, статистичних матеріалів іноземних країн	5
	Застосування сучасних методів дослідження та обґрунтування позиції щодо їх вибору	3
	Удосконалення наявних методик та методів економічних досліджень і, можливо, розроблення нових	4
	Самостійна розроблення програми для оброблення економічної інформації	3
Разом за критерієм		18
Практична значущість, апробація результатів дослідження	Розрахунки економічного ефекту від упровадження пропозицій	6
	Рівень реальності й аргументованість напрацювань і пропозицій. Можливість їх використання	7
	Зв'язок із науковими дослідженнями кафедри, ВНЗ	3
	Апробація і впровадження результатів дослідження (наявність довідки про впровадження)	7
	Наявність публікацій за результатами дослідження	8
	Участь у наукових конференціях	7
Разом за критерієм		40
Усього		100

Приклад оформлення списку використаних джерел

*Книги, монографії, дисертації, автореферати дисертацій,
довідкова література*

Один автор

Матюшенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. 396 с.

Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с.

Два / три автори

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 148 с.

Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.

Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2016. 44 с. (Серія «Наукові доповіді»).

Чотири автори

Голіков А. П., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О., Черномаз П. О. Економіка зарубіжних країн : навч. посібник. Київ : Центр навч. літ., 2008. 464 с.

The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.

П'ять і більше авторів

Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 465 с.

Податкові системи зарубіжних країн : монографія / за ред. В. І. Сідорова. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 260 с.

Монографія

Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : монографія / за ред. О. А. Довгаль. Харків : 2015. 316 с.

Гончаренко Н. І. Міжнародна економічна діяльність країн Євросоюзу і України в контексті економічної лібералізації : монографія. Харків, 2009. 167 с.

Дисертації

Шляхова Я. В. Особливості українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин в контексті інтеграційних спрямувань України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Харків, 2016. 262 с.

Автореферати дисертацій

Сідоров М. В. Українсько-канадські торговельно-економічні відносини як геоекономічний вектор зовнішньоекономічної стратегії України : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». Харків, 2017. 22 с.

Без автора

Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення : колект. монографія / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків : Юрайт, 2013. 520 с. (Серія «Наукові праці кафедри господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» : Т. 1).

Конституція України : наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2012. 1128 с.

Каталоги

Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.

Довідники

Міжнародні торгові контракти та їх нормативно-правове супроводження : довідник / уклад. В. І. Сидоренко, В. Н. Дмитренко, А. В. Журавленко. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 588 с.

Голіков А. П., Черномаз П. О. Міжнародні економічні терміни : словник-довідник. Київ : Центр навч. літ., 2008. 376 с.

Стандарти

ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

ISO Guide 33:1289. Uses of certified reference materials. Geneva, 2000. 30 p.

Патенти

Лубко Дмитро Вікторович. Таврійський державний агротехнологічний університет. Спосіб сортування плодів томатів за ступенем зрілості: патент на корисну модель № 46520 Україна: МПК (2009) B03B 5/28, u200906972; заявл. 03.07.2009; опубл. 25.12.2009, Бюл. № 24, 2009 р.

Свідоцтво про реєстрацію авторського права

Чумак В. Д., Безкровний О. В., Бражник Л. В., Сизоненко Н. М. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Навчальний посібник «Підготовка кваліфікаційних робіт». № 117219 від 17.03.2023 р. Опублікування: Полтава : ПДАУ, 2022. 99 с.

Препринти

Панасюк М. П., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем. безпеки АЕС; 06-1).

Шиляєв Б. А., Воєводін В. Н. Розрахунки параметрів радіаційного пошкодження матеріалів нейтронами джерела ННЦ ХФТІ / ANL USA з підкритичним складанням, керованим прискорювачем електронів. Харків, 2006. 19 с. (Препринт / НАН України, Нац. наук. центр «Харків. фіз.-техн. ін-т»; ХФТІ 2006-4).

Депоновані наукові праці

Марченко О. С. Право на професійну правничу допомогу в системі чинників розбудови правової економіки в Україні. Правова економіка: науково-теоретичні проблеми формування, розвитку та інституційної побудови. Монографія / за ред. Л. С. Шевченко. Харків, 2017. 271 с. Депоновано в ДНТБ України (свідоцтво про депонування № 65н-РІД/Ук-2017 від 17.10.2017 р.).

Багатотомні документи

Економічна енциклопедія : в 3 т. / за ред. Б. Г. Гаврилишина, С. В. Мочерного, О. А. Устенка. Київ : ВЦ «Академія», 2002. Т. 3. 689 с.

Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.

Частина документа

Розділ книги

Тацій В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації. *Вибрані статті, виступи, інтерв'ю*. Харків: Право, 2010. С. 221–229.

Матеріали конференцій

Гончаренко Н. І., Гусев О. М. Особливості сучасного стану зовнішньоторговельних відносин України з ФРН. *Актуальні проблеми міжнародних економічних відносин* : матеріали XII науково-практичної конференції молодих вчених (м. Харків, 30 берез. 2017 р.). Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. С. 15–19.

Goncharenko N., Kryvych A. Corporate social responsibility of transnational corporations in the context of the word economy globalization // *Perspective economic and management issues* : Collection of scientific articles. «East West» Association For Advanced Studies and Higher Education GmbH, Vienna, Austria, 2015. 480 p. P. 442–445.

Тези доповідей

Сідоров В. І., Бабенко В. В., Петухова В. О. Чинники впливу на розвиток інтеграційних процесів у глобальній системі міжнародної торгівлі. *Стратегії економічного розвитку в умовах євроінтеграції* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Каунас, Литва, 27 трав. 2016 р.). м. Каунас, 2016. С. 40–43.

Sidorov V. Clusterization the Countries by the Level Information in the Conditions of International Globalization. *The Development of International Competitiveness : State, Region, Enterprise* : abstr. International Scientific Conference. Conference Proceeding, Part 1, December 16, 2016. Lisbon, Portugal : Baltija Publishing. 200 p. P. 11–15.

Частина періодичного видання (аналітичний опис)

Журнали

Один автор

Гончаренко Н. І. Регіонально-інтеграційне спрямування України: міжнародне економічне співробітництво з державами Євросоюзу // *Економіст*. 2014. № 5. С. 62–65.

Два автори

Goncharenko N., Makarchyk E. PEST-analysis of the conditions of international business in the markets of East Asia in terms of transnationalization. *The USA Journal of Applied Sciences*. 2016. No 1. P. 61–64.

Три / чотири автори

Goncharenko Nataliia, Matyushenko Igor, Michaylova Darina. Future Consideration for Developing Energy Efficient Economy in Ukraine using Light Emitting Diode (LED) Enginery on the basis of NBIC-Technologies. *Global journal of management and business research: Economics and Commerce*. 2015. Vol. 15, issue 5 (Ver. 1.0). P. 7–16.

Гончаренко Н. І., Доля Р. М., Сурін Д. В. Фіскальний інструментарій як ключовий елемент системи регулювання економічного розвитку держави на макрорівні. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини»*. *Економіка. Туризм*. 2016. № 5. С. 90–93.

Електронні ресурси

Гончаренко Н. І., Кравець М. А. Особливості інституціональної структури фондового ринку Польщі в умовах трансформаційних змін глобального фінансового середовища. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 8–14. URL: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy2017-1_0-pages-8_14.pdf (дата звернення: 01.09.2017).

Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282) (дата звернення: 17.03.2017).

Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. *Теорія і практика правознавства*: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302> (дата звернення: 17.06.2016).

Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: <http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852>.

Feminism. Encyclopædia Britannica online. URL: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism>.

Примітка:

Бібліографічний опис оформлюють згідно з ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.

Зміст

Вступ.....	3
1. Порядок виконання та захисту дипломної роботи	6
2. Загальне оформлення дипломної роботи та супровідних документів....	9
3. Зміст і структура дипломної роботи	10
3.1. Вступ	11
3.2. Основна частина дипломної роботи	13
3.3. Висновки	15
3.4. Список використаних джерел	15
3.5. Додатки	16
4. Підготовка ілюстративного матеріалу до захисту	16
5. Захист дипломної роботи	17
6. Правила оформлення дипломної роботи	18
6.1. Загальні вимоги	18
6.2. Нумерація	18
6.3. Заголовки.....	19
6.4. Переліки.....	19
6.5. Ілюстрації.....	20
6.6. Таблиці	20
6.7. Формули та рівняння.....	21
6.8. Посилання	22
6.9. Список використаних джерел	22
6.10. Додатки.....	23
7. Запобігання плагіату	24
Рекомендована література.....	25
Основна	25
Додаткова	25
Інформаційні ресурси	25
Додатки.....	26

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до написання дипломної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародний бізнес»
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Отенко** Ірина Павлівна
Пархоменко Наталія Олександрівна
Гронь Олександра Вікторівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2024 р. Поз. № 3 ЕВ. Обсяг 53 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*